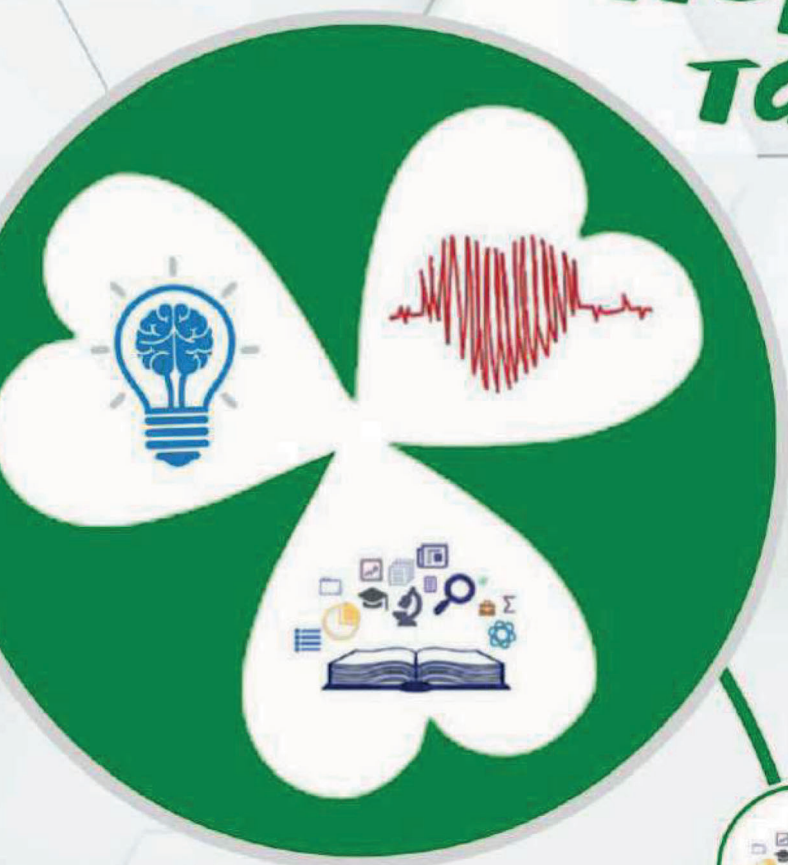

Наукові перспективи
Видавнича група

Перспективи та інновації науки

СЕРІЯ "ПЕДАГОГІКА"

СЕРІЯ "ПСИХОЛОГІЯ"

СЕРІЯ "МЕДИЦИНА"

№3(37)2024

Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського

Видавнича група «Наукові перспективи»

Луганський державний медичний університет

Громадська наукова організація «Система здорового довголіття в мегаполісі»

Громадська організація «Християнська академія педагогічних наук України»

Громадська організація «Всеукраїнська асоціація педагогів і психологів з
духовно-морального виховання»

*за сприяння КНП "Клінічна лікарня №15 Подільського району м.Києва",
Центру дієтології Наталії Калиновської*

«Перспективи та інновації науки»

(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)

Випуск № 3(37) 2024

Київ – 2024

Ivan Horbachevsky Ternopil National Medical University

Publishing Group «Scientific Perspectives»

Luhansk State Medical University

Public scientific organization "System of healthy longevity in the metropolis"

Public organization "Christian Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine"

Public organization "All-Ukrainian Association of Teachers and Psychologists of
Spiritual and Moral Education"

*with the assistance of the KNP "Clinical Hospital No. 15 of the Podilsky District of Kyiv",
Nutrition Center of Natalia Kalinovska*

"Prospects and innovations of science"

(Series "Pedagogy", Series "Psychology", Series "Medicine")

Issue № 3(37) 2024

Kiev – 2024

ISSN 2786-4952 Online

УДК 001.32:1/3](477)(02)

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-3\(37\)](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-3(37))

**«Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»):
журнал. 2024. № 3(37) 2024. С. 1571**

**Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 27.09.2021
№ 1017 журналу присвоєно категорію "Б" із психології та педагогіки**

**Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 27.04.2023
№ 491 журналу присвоєно категорію "Б" із медицини: спеціальність 222**

**Рекомендовано до видавництва Президією громадської наукової організації «Всеукраїнська Асамблея докторів
наук з державного управління» (Рішення від 18.03.2024, № 5/3-24)**

*Журнал видається за підтримки КНП "Клінічна лікарня №15 Подільського району м.Києва", Центру дієтології
Наталії Калиновської.*

Журнал заснований з метою розвитку наукового потенціалу та реалізації кращих традицій науки в Україні, за кордоном. Журнал висвітлює історію, теорію, механізми формування та функціонування, а, також, інноваційні питання розвитку медицини, психології, педагогіки та. Видання розраховано на науковців, викладачів, педагогів-практиків, представників органів державної влади та місцевого самоврядування, здобувачів вищої освіти, громадсько-політичних діячів.

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), Research Bible, міжнародної пошукової системи Google Scholar.

Голова редакційної колегії:

**Жукова Ірина
Віталіївна**

кандидат наук з державного управління, доцент, Лауреат премії Президента України для молодих вчених, Лауреат премії Верховної Ради України молодим ученим, директор Видавничої групи «Наукові перспективи», директор громадської наукової організації «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління» (Київ, Україна)

Головний редактор: Чернуха Надія Миколаївна — доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної реабілітації та соціальної педагогіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна).

Заступник головного редактора: Торяник Інна Іванівна - доктор медичних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник лабораторії вірусних інфекцій Державної установи «Інститут мікробіології та імунології імені І.І. Мечникова Національної академії медичних наук України» (Харків, Україна);

Заступник головного редактора: Сіданіч Ірина Леонідівна — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна);

Заступник головного редактора: Жуковський Василь Миколайович — доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри англійської мови Національного університету "Острозька академія" (Рівне, Україна).

Редакційна колегія:

1. Бабова Ірина Костянтинівна - доктор медичних наук, професор, професор кафедри дефектології та фізичної реабілітації, ДЗ "Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського" (Одеса, Україна)
2. Бабчук Олена Григорівна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (Одеса, Україна)
3. Бахов Іван Степанович — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземної філології та перекладу Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
4. Балахтар Катерина Сергіївна - здобувач ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 053. Психологія, старший викладач кафедри іноземних мов в Національному університеті ім. О. О. Богомольця (Київ, Україна)
5. Бартенева Ірина Олександрівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (Одеса, Україна)
6. Біляковська Ольга Орестівна – доктор педагогічних наук, професор кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи Львівського національного університету імені Івана Франка (м. Львів, Україна)
7. Вадзюк Степан Нестерович - доктор медичних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, почесний академік Національної академії педагогічних наук України, завідувач кафедри фізіології з основами біоетики та біобезпеки Тернопільського національного університету імені І.Я. Горбачевського України (Тернопіль, Україна)
8. Вовк Вікторія Миколаївна - кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки Державного університету ім. Станіслава Сташіца в Пілі (м. Піла, Польща)
9. Гвоздзькевич Сильвія — кандидат наук, Державна професійна вища школа ім. Якуба з Парадижу в Гожуві-Великопольському (Польща)
10. Головач Наталія Василівна — кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри управління персоналом та економіки праці Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)

11. Гречановська Олена Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор кафедри філософії та гуманітарних наук Вінницького національного технічного університету (Вінниця, Україна)
12. Гудзь Наталя Іванівна - доктор фармацевтичних наук, професор, ад'юкт кафедри фармації і екологічної хімії Опольського університету, доцент кафедри технології ліків та біофармації Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького (Львів, Україна)
13. Гуменикова Тамара Рудольфівна — доктор педагогічних наук, професор, директор Придніпурської філії Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
14. Дерстуганова Наталя Вікторівна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри освіти та управління навчальним закладом Класичного приватного університету (Запоріжжя, Україна)
15. Долгова Олена Миколаївна - кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
16. Журавльова Лариса Петрівна — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Поліського національного університету (Житомир, Україна)
17. Заячківська Оксана Василівна - кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та економічної безпеки Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)
18. Інжиревська Леся Анатоліївна — кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології та особистісного розвитку Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
19. Ічанська Олена Михайлівна - кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
20. Кардаш Оксана Любомирівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри комп'ютерних технологій та економічної кібернетики Навчально-наукового інституту автоматизації, кібернетики та обчислювальної техніки Національного університету водного господарства та природокористування (м. Рівне, Україна)
21. Коваленко Олена Михайлівна - кандидат педагогічних наук, провідний науковий співробітник відділу профільного навчання Інституту педагогіки НАПН України (Київ, Україна)
22. Коваль Галина Миколаївна - доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри мікробіології, вірусології, епідеміології з курсом інфекційних хвороб Ужгородського національного університету (Ужгород, Україна)
23. Ковальчук Анна Сергіївна - здобувач ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 053 Психологія Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
24. Корильчук Неоніла Іванівна – кандидат медичних наук, доцент кафедри терапії та сімейної медицини Тернопільського національного медичного університету імені І.Я.Горбачевського МОЗ України (Тернопіль, Україна)
25. Корнієнко Петро Сергійович - доктор юридичних наук, доцент, адвокат, заступник першого проректора по роботі з коледжами, професор кафедри філософії та соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії статистики, обліку та аудиту (Київ, Україна)
26. Кравчук Володимир Миколайович, доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)
27. Кравчук Людмила Степанівна - кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри фізичної терапії, ерготерапії, фізичної культури і спорту Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна», завідувач кафедрою фізичної терапії, ерготерапії, фізичної культури і спорту Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна» (Хмельницький, Україна)
28. Крайник Григорій Сергійович - кандидат юридичних наук, доцент, доцент Житомирського державного університету імені Івана Франка (Житомир, Україна)
29. Левков Анатолій Анатолійович - кандидат медичних наук, доцент кафедри фізичної терапії та ерготерапії Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (Полтава, Україна)
30. Лігоцький Анатолій Олексійович — доктор педагогічних наук, професор (Київ, Україна)
31. Лисенко Дмитро Андрійович - кандидат медичних наук, доцент кафедри внутрішньої медицини №2 Вінницького національного медичного університету (Вінниця, Україна)
32. Лич (Назарук) Оксана Миколаївна - доктор психологічних наук, доцент, член-кореспондент української академії акмеології, член громадської спілки «Національна психологічна асоціація», доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
33. Макаренко Олександр Миколайович — доктор медичних наук, професор, академік Міжнародної академії освіти та науки, професор кафедри загальномедичних дисциплін Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
34. Мальцев Дмитро Валерійович кандидат медичних наук, завідувач лабораторії імунології і молекулярної біології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця (Київ, Україна)
35. Марушева Олександра Анатоліївна - доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри публічного управління та інформаційного менеджменту ПВНЗ Університет Новітніх Технологій (м. Київ, Україна)
36. Мельник Володимир Степанович — доктор медичних наук, професор кафедри неврології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, декан медичного факультету №1 (Київ, Україна)
37. Мігенько Богдан Орестович – кандидат медичних наук, доцент кафедри терапії та сімейної медицини Тернопільського національного медичного університету імені І.Я.Горбачевського МОЗ України (Тернопіль, Україна)
38. Мігенько Людмила Михайлівна – кандидат медичних наук, доцент кафедри внутрішньої медицини №2 Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського МОЗ України (Тернопіль, Україна)
39. Мідельський Сергій Людвигович – професор, Академік, Президент Регіональної Академії Менеджменту (Казахстан)
40. Міхальський Томаш — доктор наук, доцент кафедри географії регіонального розвитку Гданського університету (Польща)
41. Миргород-Карпова Валерія Валеріївна - кандидат юридичних наук, заступник директора з наукової роботи, старший викладач кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки Сумського державного університету (Суми, Україна)
42. Мочалов Юрій Олександрович - доктор медичних наук, професор, професор кафедри хірургічної стоматології та клінічних дисциплін ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (Ужгород, Україна)
43. Нікульчев Микола Олександрович – доктор богословських наук, кандидат філософських наук, професор, доцент кафедри філософії НУ «ОМА» (Одеса, Одеська область, Україна)
44. Помиткін Едуард Олександрович — доктор психологічних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Язюна НАПН України (Київ, Україна)
45. Помиткіна Любов Віталіївна — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
46. Попель Оксана Василівна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української та іноземної філології Одеського національного технологічного університету (Одеса, Україна)
47. Приходькіна Наталя Олексіївна - доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
48. Прокоф'єва Марина Олександрівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри іноземної філології факультету лінгвістики та соціальних комунікацій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
49. Сирник Ярослав - доцент кафедри антропології Вроцлавського університету (Вроцлав, Польща)
50. Трушкіна Наталя Валеріївна - кандидат економічних наук, член-кореспондент Академії економічних наук України, дійсний член Центру українсько-європейського наукового співробітництва, старший науковий співробітник відділу проблем регуляторної політики та розвитку підприємництва, Інститут економіки промисловості НАН України (Київ, Україна)
51. Турчинова Ганна Володимирівна — кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету природничо-географічної освіти та екології Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (Київ, Україна)
52. Філіпова Лариса Валеріївна – доктор педагогічних наук, кандидат хімічних наук, доцент, доцент закладу вищої освіти кафедри медичної біохімії та молекулярної біології Національного медичного університету імені О.О.Богомольця, (Київ, Україна)
53. Хохліна Олена Петрівна — доктор психологічних наук, професор, професор кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
54. Чаусова Тетяна Володимирівна — кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології та особистісного розвитку Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
55. Черська Марія Сергіївна - доктор медичних наук, завідувачка консультативно-діагностичним відділенням Державної Установи «Інститут ендокринології та обміну речовин НАМН України» (Київ, Україна)
56. Чумак Оксана Володимирівна - доктор економічних наук, доцент, науковий співробітник відділу статистики і аналітики вищої освіти Державної наукової установи «Інститут освітньої аналітики», (Київ, Україна)
57. Шевченко Валерія Геннадіївна - кандидат медичних наук, доцент кафедри хірургії #2 Одеського національного медичного університету (Одеса, Україна)
58. Яковичка Лада Савелівна — доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)

Статті розміщені в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію поданих матеріалів несуть автори.

ЗМІСТ

СЕРІЯ «ПЕДАГОГІКА»

Bilan V.A.

Forms and methods of corrective and developmental mathematics education for elementary school students with intellectual disabilities..... 18

Demchenko I.I., Kalynovska I.S.

Training future teachers to use stem technologies in an inclusive educational environment..... 29

Solovei A.Yu.

Information competence as an important component of a modern foreign language teacher's professionogram..... 39

Адамова Г.В.

Система вправ для формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою..... 49

Андрейкова І.Б., Картель Т.М.

Навчання іноземних мов професійного спрямування здобувачів технічних закладів вищої освіти як предмет сучасних лінгводидактичних досліджень..... 59

Артеменко Л.І.

Критерії, показники формування математичної компетентності учнів 9 класу в процесі навчання синтаксису української мови..... 72

Біда О.А., Кучай Т.П., Чичук А.П.

Професійна освіта в європейському просторі..... 84

Борисенко Н.А., Кебець С.М.

Вінок канзаші як сучасна інтерпретація українського символу..... 94

Вінтоняк О.В.

Формування мережі закладів середньої педагогічної освіти в Україні (друга половина XIX – 80-ті рр. XX століть)..... 107

Вороня С.М., Козубцов І.М., Гетьман А.В., Цимбал І.В., Глобін А.В.

Методична майстерність дослідників щодо балансу науковості дослідження та фінансовою інвестицією у публікацію..... 119

Гагарін М.І.

*Особливості формування вольових якостей учнів засобами фізичного виховання.....*132

Герасименко О.А., Совірда О.С., Тюпа В.В.

*Інноваційні методи викладання в медичній освіті України: упровадження та результати.....*141

Глазкова І.Я.

*Актуальність та можливості впровадження педагогіки М. Монтессорі у вітчизняну дошкільну освіту.....*155

Головіна О.В., Козуб Т.О., Партола В.В.

*Питання ціннісного ставлення до професійної діяльності здобувачів медичних спеціальностей закладів вищої освіти.....*165

Горбенко Є.О.

*Вплив гейміфікації на мотивацію та активність студентів у вищій освіті: аналіз педагогічних підходів та практичних результатів.....*174

Гуменний О.Д.

*Застосування stem-технологій у підготовці майбутніх педагогів: перспективи та виклики.....*187

Дутко Л.

*Організація практичної підготовки фахівців сфери туризму – основа їх входження у професійний ринок.....*199

Жукова Т.А., Черновол Є.О., Різак Г.В.

*Стратегії адаптації та розвитку вищої освіти у післявоєнний період: аналіз інноваційних підходів, їх вплив на якість освіти та результати вищої освіти.....*210

Журавко Т.В.

*Розвиток мовлення дітей дошкільного та молодшого шкільного віку з/без особливих освітніх потреб засобами цифрових технологій.....*223

Зелена І.О.

*Інтоніяція в англійськомовному дискурсі.....*237

Канішевська Л.В.

*Лідерські якості учнів основної школи: компетентнісний підхід до виховання у цифровому просторі.....*250

Карпюк Д.Р.

*Методичні аспекти організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи.....*259

Кириєнко О.О. <i>Аналіз основних дефініцій дослідження формування професійної компетентності майбутніх учителів біології.....</i>	272
Кічук Н.В. <i>Соціальна зрілість старшокласників: теоретико-методологічний аспект.....</i>	285
Ковальов О.С., Мазуренко В.І., Положешний В.В., Бабійчук І.В., Романюк Н.М. <i>Самостійна робота як складова підготовки фахівців сфери цивільного захисту.....</i>	286
Ковальчук Р.О., Лозинський Ю.Ю., Пастух Д.І., Синєкоп П.І., Шевченко Я.В. <i>Методи мотивації та педагогічні стратегії у фізичній підготовці прикордонників.....</i>	305
Козицька Т.В., Пазюк Л.М., Демянчук Н.В. <i>Інноваційні методи викладання в біологічній освіті: використання віртуальних лабораторій та симуляцій.....</i>	318
Кондратець І.В., Науменко М.С. <i>Психолого-педагогічний супровід майбутніх вихователів у плануванні та організації літературних проєктів з дітьми дошкільного віку.....</i>	329
Кондрацька Г.Д. <i>Формування соціокультурного середовища для підготовки студентів в українських університетах.....</i>	343
Криловець М.Г. <i>Роль краєзнавства у формуванні патріотичних почуттів дітей старшого дошкільного віку.....</i>	351
Кудла М.В. <i>Формування академічної доброчесності майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки: теоретичний аспект.....</i>	360
Кузьменко О.О. <i>Напрямки розвитку туристично-інформаційного центру у м. Самбір.....</i>	370
Логінова О.В., Чорна В.Л., Шуляков І.М. <i>Проблеми дистанційного професійно-орієнтованого навчання іноземних мов.....</i>	377
Лукаш Ю.М., Гришина О.С., Буряк Н.В. <i>Медична освіта в контексті глобалізації: міжнародні програми обміну та співпраця університетів.....</i>	388

Лю Сяобінь, Большакова Т.В.

Техніки майндфулнес для формування навичок саморегуляції у системі soft skills майбутніх викладачів музичного мистецтва.....401

Макарчук В.В.

Виховання підростаючого покоління з активною громадянською позицією: національно-патріотичний аспект.....415

Марчук О.О., Сойко І.М.

Розвиток комунікативності та творчості молодших школярів засобами театралізації на миролюбиву тематику.....426

Митник О.Я.

Розвиток критичного мислення дитини дошкільного віку як засіб становлення особистості діяча.....436

Михайленко І.В., Нестеренко В.О.

Умови формування критичного мислення студентів як необхідної складової математичної компетентності.....450

Муковіз О.П.

Виховання проактивних лідерів в контексті чинних професійних стандартів.....459

Носенко Ю.Г.

Сучасні цифрові виклики в системі військової освіти.....467

Ольшанський В.В., Філіпов В.В., Козубцов І.М.

Застосування принципів ігрової механіки кіберспорту для підвищення інтересу вивчення курсантами окремих дисциплін кафедри бойового застосування підрозділів зв'язку.....478

Пантелеймонова Т.Г.

Перспективи розвитку хімічної освіти в умовах сучасних викликів.....492

Панченко О.О., Нікітська Ю.М., Михальчук О.О.

Особливості підготовки майбутніх педагогів до впровадження stem-освіти в закладах освіти.....501

Паньок Т.В.

Спортивно-мистецький синтез у дизайні футбольної культури.....511

Пономаренко Т.О., Кузіна О.Т.

Експериментально-педагогічна діяльність з формування пізнавальної активності у дітей шостого року життя засобами медіа.....522

Прокуда В.М., Некрасова М.М., Гапоненко К.М.

Конференції з обміну досвідом як ефективний засіб підвищення кваліфікації вчителів предмету технології.....534

Решетилів К.В.

*Аналіз ефективності дистанційних платформ для викладання мови у вищій школі.....*543

Рищак Н.І.

*Емпатія як складова емоційного інтелекту лідера: ключові акцентуації виховання у підлітків.....*556

Руденко Ю.О., Агаджанова С.В., Агаджанов-Гонсалес Карен Хесусович, Баталова А.Б.

*Використання засобів інтерактивності в середовищі онлайн-конференцій зoot як шлях до покращення якості навчання студентів ЗВО.....*566

Семененко І.В., Швачка А.О.

*Педагогічні умови формування ціннісного ставлення учнів мистецьких шкіл до класичної музики на заняттях сольного співу.....*578

Семеніхіна О.В.

*Академічна культура: компаративний аналіз підходів до інтерпретації поняття.....*590

Семеняко Ю.Б.

*Творчі завдання на медіа матеріалі як засіб підвищення пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку.....*600

Стинська В.В., Цюняк О.П.

*Медіакомпетентність як складова професійної компетентності майбутніх викладачів закладу вищої освіти.....*611

Тимошенко Н.Є.

*Плейбек-театр як один із інтерактивних методів навчання.....*620

Тимошенко О.В.

*Особистісно зорієнтована підготовка тренерів з футболу: технологія педагогічного дизайну.....*632

Толочко С.В., Бордюг Н.С.

*Екологічна компетентність у структурі глобальної компетентності здобувачів освіти.....*643

Трофімова-Герман А.І., Бунтурі Ю.В., Ніконоров С.І.

*Закономірності створення електронних двомовних (англо-німецьких) галузевих словників.....*657

Тушко К.Ю., Адамчук Ю.Д., Гевко О.І.

*Моніторинг сформованості в майбутніх офіцерів-прикордонників здатності до професійної взаємодії.....*666

Фрицюк А.В.

*Експериментальне дослідження професійної мобільності майбутніх учителів.....*674

Хуртенко О.В., Дмитренко С.М., Ковальчук А.А., Шпильчук В.

*Характеристика професійної діяльності інструктора тренажерної зали.....*687

Шапран Ю.П., Солодовник А., Солодовник Д.

*Управління розвитком цифрової компетентності здобувачів вищої і фахової передвищої освіти.....*700

СЕРІЯ «ПСИХОЛОГІЯ»**Аврамчук О.С.**

*Роль поведінкової інгібіції у підтриманні психоемоційного дистресу в умовах тривалої адаптації до проживання у часі війни.....*712

Алещенко В.І.

*Військово-соціальне управління як об'єкт системи державотворення в Україні.....*723

Білик В.Г.

*Формування культури ранньої діагностики раку в контексті здоров'язберезувальної освіти.....*731

Бойко П.Ю.

*Система цінностей як головний регулятив сенсожиттєвих орієнтацій студентської молоді.....*731

Бондаревич С.М., Іпатенко О.Ю.

*Особливості застосування методу тілесно-орієнтованої терапії у формуванні адаптації особистості при психосоматичних розладах у морегосподарчій діяльності.....*750

Васюк К.М., Боженко В.Г.

*Індивідуально-типологічні особливості емоційної стійкості фахівців комунікативних професій (на прикладі майбутніх педагогів і психологів)...*763

Вишнівська Н.В., Полілуєва І.В., Артюхова В.В., Матейко Н.М.

*Засоби підвищення життєстійкості особистості в умовах війни.....*774

Волинець Н.В., Дияк В.В., Томусяк В.І.

*Корекція негативних психоемоційних станів курсантів-прикордонників.....*787

Гончарова Я.І. <i>Самовладання поліцейських з використанням різних стратегій копінг-поведінки.....</i>	803
Дичко О.О., Гайнутдінов А.В., Карлов О.Ю. <i>Ефективність психологічної підтримки у військових: аналіз впливу на подолання посттравматичного стресового розладу.....</i>	812
Запорожцев Є.Г., Котляр Л.І., Юріна А.І. <i>Дослідження взаємозв'язку рівня розвитку лідерських якостей і академічної прокрастинації у студентської молоді.....</i>	825
Іванов В.В. <i>Модель формування професійних планів студентів педагогічних коледжів.....</i>	839
Казарова Г.М., Сапєльнікова Т.С. <i>Особливості професійної самосвідомості фахівців-енергетиків.....</i>	849
Коваленко О.В. <i>Вплив особистісних характеристик на формування управлінської компетентності у офіцерів оперативного рівня: психологічний аналіз.....</i>	861
Колодяжна А.В., Власенко Ю.К., Дичко О.О. <i>Особливості діагностики та лікування посттравматичного стресового розладу (ПТСР) у воєнних ветеранів.....</i>	872
Копач Б.В. <i>Релігійна свідомість як предмет психологічного дослідження.....</i>	885
Лозовецька В.Т. <i>Чинники створення значущої роботи в організаціях.....</i>	895
Мороз Л.І. <i>Творчість як чинник особистісного розвитку.....</i>	907
Охріменко І.М., Усов Д.С. <i>Психологічні чинники ведення переговорної діяльності за умов соціальних протиріч та воєнних викликів.....</i>	919
Паржницький В.В., Гречановська О.В., Пономаревський С.Б. <i>Вплив психологічного комфорту на академічні досягнення здобувачів освіти під час онлайн-навчання.....</i>	936
Рідей Н.М. <i>Огляд наукової літератури присвяченої безмежній кар'єрі.....</i>	954

Сапєльнікова Т.С., Кучеренко Н.С., Кучеренко С.М. <i>Особливості емоційного вигоряння студентів психологів в умовах військового стану.....</i>	965
Смоляк В.М., Турубарова А.В. <i>Нейропсихологічний статус старших дошкільників із загальним недорозвитком мовлення її рівня.....</i>	974
Сокальська Н.Л., Кривоніс Т.Г., Грек О.М., Полілуєва І.В., Салдан С.О. <i>Актуальні проблеми дистанційного навчання: психологічний аспект.....</i>	983
Ткачук Т.А., Католик Г.В. <i>Психологічна модель копінг-поведінки педагога.....</i>	993
Федоренко Т.В., Бутенко Л.Л., Куртова М.М. <i>Створення механізмів оцінки ефективності адаптації медичної освіти до сучасних вимог охорони здоров'я в Україні.....</i>	1002
Фоменко К.І., Лифар Н.Л. <i>Нарцисичне я, захисні механізми та переживання заздрості: психологічні кореляти.....</i>	1015
Ханецька Т.І. <i>Чинники вибору місця праці українськими ІТ-фахівцями.....</i>	1026
Хохліна О.П., Горбенко С.Л. <i>Психологічні аспекти проблеми стресу у дітей з розладами аутистичного спектру.....</i>	1035
Хуртенко О.В., Бучацька С.М. <i>Формування іміджу майбутнього офіцера в освітньому середовищі військового ЗВО.....</i>	1047
Чайка Р.М. <i>Огляд літератури з консалтингу трудноців прийняття кар'єрних рішень гатті.....</i>	1057
Чебан О.М., Жулковський В.В., Пономаревський С.Б. <i>Психологічні та соціальні аспекти сприйняття інформації в інформа- ційному просторі та їх вплив на культурні зміни майбутнього.....</i>	1066
Шель Н.В. <i>Розвиток професійної компетентності майбутніх психологів в умовах переживання криз професійного становлення.....</i>	1079
Ятищук А.А. <i>Особливості використання маніпулятивних прийомів та механізми боротьби з ними у міжособистісному спілкуванні.....</i>	1093

УДК 159.922.76-056.264-053.4

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-3\(37\)-974-982](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-3(37)-974-982)

Смоляк Володимир Мирославович кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної освіти, комунальний заклад вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради, вул. Наукового містечка, 59, м. Запоріжжя, 69017, тел.: (061) 283-20-01, <https://orcid.org/0009-0003-9117-0784>

Турубарова Анастасія Володимирівна кандидат психологічних наук, доцент, декан факультету спеціальної освіти та соціально-гуманітарних наук, комунальний заклад вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради, вул. Наукового містечка, 59, м. Запоріжжя, 69017, тел.: (061) 283-20-01, <https://orcid.org/0000-0002-4806-4519>

НЕЙРОПСИХОЛОГІЧНИЙ СТАТУС СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ ІІІ РІВНЯ

Анотація. В сучасних умовах розвитку українського суспільства існує ряд соціально-психологічних чинників, які негативно впливають на розвиток мовленнєвої функції дитини дошкільного віку, викликаючи появу ознак порушень мовлення різного ступеню та форми прояву. До ознак загального порушення мовленнєвої функції відносять відкладений початок мовлення, уповільнений темп його розвитку, збідненість словникового запасу. Порушення в мовленнєвому розвитку негативно впливають на загальний психічний розвиток дитини. В цьому контексті, актуальним є питання визначення нейропсихологічного статусу старших дошкільників із загальним недорозвитком мовлення ІІІ рівня.

Зазначено, що для визначення нейропсихологічного статусу дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення ІІІ рівня у дослідженні використано діагностичні проби з протоколу для проведення нейропсихологічного обстеження дітей 5–6 років Української асоціації нейропсихології.

Констатовано, що діти старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення ІІІ рівня продемонстрували такі результати сформованості нейропсихологічних діагностичних векторів: праксис – значні труднощі при виконанні завдань, у деяких виконання доступне частково; гнозис, інтелектуальні процеси та пам'ять – значні труднощі; деякі діти допускали поодинокі помилки в пробах; мовлення – значні помилки в

завданнях мовленнєвого спрямування, деякі діти не в змозі виконати завдання; регуляторні процеси – значні помилки при виконанні завдань, деякі лише частково можуть впоратись із завданнями.

В ході аналізу нейропсихологічних проб у дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення III рівня констатовано ознаки порушень таких нейропсихологічних факторів: просторового, енергетичного, кінетичного, фактору планування, ініціації і контролю діяльності, фактору симультанних синтезів, аудіального, візуального та фактору міжпівкульної взаємодії.

Ключові слова: нейропсихологічні фактори, нейропсихологічне обстеження, нейропсихологічні проби, загальний недорозвиток мовлення.

Smoliak Volodymyr Myroslavovych Ph.D. in Pedagogy, Associate Professor of the Department of Special Education, Municipal Institution of Higher Education «Khortytsia National Educational Rehabilitation Academy» of Zaporizhzhia Regional Council, Naukove Mistechko St. (Khortytsia Island), 59, Zaporizhzhia, 69017, tel.: (061) 283-20-01, <https://orcid.org/0009-0003-9117-0784>

Turubarova Anastasiia Volodymyrivna Ph.D. in Psychology, Assistant Professor, Dean of the Faculty of Special Education, Social Sciences and Humanities, Municipal Institution of Higher Education «Khortytsia National Educational Rehabilitation Academy» of Zaporizhzhia Regional Council, Naukove Mistechko St. (Khortytsia Island), 59, Zaporizhzhia, 69017, tel.: (061) 283-20-01, <https://orcid.org/0000-0002-4806-4519>

NEUROPSYCHOLOGICAL STATUS OF OLDER PRESCHOOL CHILDREN WITH A GENERALISED UNDERDEVELOPMENT OF THE LANGUAGE OF THE THIRD DEGREE

Abstract. The abstract presents the results discusses the negative impact of socio-psychological factors on the development of speech function in preschool children, leading to varying degrees and forms of speech disorders. Signs of speech disorders include delayed onset of speech, slow pace of development, and poor vocabulary. Speech development disorders can negatively impact a child's overall mental development. Therefore, it is relevant to determine the neuropsychological status of senior preschoolers with generalized underdevelopment of speech of the third degree.

The study employed diagnostic tests from the protocol for the neuropsychological examination of children aged 5-6 years of the Ukrainian Association of Neuropsychology to determine the neuropsychological status of senior preschool children with generalized speech underdevelopment of the third degree.

According to the study, children in senior preschool with a general speech underdevelopment of level III demonstrated significant difficulties in performing praxis tasks, with some only partially able to complete them. They also showed significant difficulties in gnosis, intellectual processes, and memory, with some making single mistakes in the tests. In terms of speech, significant errors were observed in speech tasks, with some children unable to complete them. Additionally, significant errors were observed in performing regulatory tasks, with some children only partially able to cope with them.

During the analysis of neuropsychological tests in senior preschool children with severe speech underdevelopment, signs of disorders were found in several neuropsychological factors, including spatial, energy, kinetic, planning, initiation and control of activity, simultaneous syntheses, auditory, visual and interhemispheric interaction factors.

Keywords: neuropsychological factors, neuropsychological examination, neuropsychological tests, generalized underdevelopment of speech.

Постановка проблеми. Вже тривалий час в Україні спостерігається стійка тенденція до збільшення кількості дітей з порушеннями мовлення. Особливо гостро ця проблема постала в період воєнного стану, що пов'язано з психотравмами вагітних жінок, черепно-мозковими і психічними травмами дітей та ін. Ці чинники негативно впливають на розвиток мовленнєвої функції дитини дошкільного віку, викликаючи появу ознак порушень мовлення різного ступеню та форми прояву.

У порівнянні з нормотиповим мовленнєвим розвитком до ознак загального порушення мовленнєвої функції відносять відкладений початок мовлення, уповільнений темп його розвитку, збідненість словникового запасу.

Порушення в мовленнєвому розвитку негативно впливають на загальний психічний розвиток дитини, що проявляється у зниженні продуктивності запам'ятовування, затримки розвитку логічної та смислової пам'яті, утрудненні опанування розумовими операціями. Окрім цього, гальмується розвиток гри як провідної діяльності дитини дошкільного віку та розвиток комунікативних навичок. Отже, оскільки стан комунікативно-мовленнєвої діяльності дитини безпосередньо відбивається на рівні функціонування всіх інших психічних функцій, тому актуальним є питання визначення нейропсихологічного статусу старших дошкільників із загальним недорозвитком мовлення III рівня. Також значення всебічного розвитку (когнітивного, емоційно-вольового, особистісного) дитини дошкільного віку з підготовки її до подальшого навчання у школі зазначається у Базовому компоненті дошкільної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ученими проводилися численні психологічні дослідження, які були спрямовані на вивчення

особливостей когнітивної сфери дітей з різними порушеннями психічного розвитку (Т. Вісковатова, Г. Горшкова, С. Кірк, М. Крамер, М. Метойер, В. Синьов, Є. Соботович, Г. Соколова, В. Тарасун та ін.). У працях українських вчених, які присвячені питанням корекції вищих психічних функцій дітей різних вікових груп та категорій, відображено різноманітні аспекти цієї проблеми, вирішення яких дало змогу більш диференційовано підійти до вивчення особливостей розвитку психічних процесів дітей з порушенням мовлення, до виявлення їхніх потенційних можливостей, побудови індивідуалізованих систем корекційної роботи (І. Єременко, С. Максименко, В. Синьов, Є. Соботович, Н. Стадненко, О. Хохліна та ін.).

На сьогодні актуальним є питання нейропсихологічного підходу до діагностики та корекції ознак несформованості/дефіцитарності/ураження структур мозку, які відповідають за становлення вищих психічних функцій у дітей. Представниками даного підходу в Україні є В. Вербенко, Л. Вознюк, М. Гуменюк, Н. Дубашидзе, В. Князєв, К. Мілютіна, С. Полещук, М. Родненко, Н. Рубель, В. Тарасун, О. Чабан, О. Яцків та ін. Особливої наукової уваги заслуговує вивчення нейропсихологічного статусу старших дошкільників із загальним недорозвитком мовлення III рівня.

Мета статті – визначення нейропсихологічного статусу дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення III рівня.

Виклад основного матеріалу. У діагностиці взяли участь 10 дошкільників 5–6 років з загальним недорозвитком мовлення III рівня. У дослідженні використано діагностичні проби з протоколу для проведення нейропсихологічного обстеження дітей 5–6 років Української асоціації нейропсихології [1]. Процес діагностики відбувався в індивідуальній формі з використанням ігрових методів. Проведення дослідження передбачало використання бесіди з дітьми, діагностику латеральних вподобань, праксису, гнозису, інтелектуальних процесів, мовлення, пам'яті, регуляторних процесів, особливостей нейродинаміки. З точки зору лурієвського підходу, завдання передбачали діагностику II та III функціональних блоків мозку, а дисфункцію I блоку можна безпосередньо побачити під час проведення діагностичних проб II–III блоків [2; 3, С. 66]. Крім того, цей діагностичний протокол передбачає врахування особливостей взаємодії, емоційного стану та поведінки під час обстеження, рівня працездатності та допомоги з боку спеціаліста/батьків.

В ході дослідження були обрані парні шкали нейропсихологічної бальної оцінки для представлення результатів діагностичної роботи, які представлені у таблиці 1 [4, С. 19].

Таблиця 1

Парні шкали нейропсихологічної бальної оцінки

Шкала рівня виконання завдання	Шкала рівня допомоги
0 – безпомилкове виконання завдання	0 – самостійність виконання
1 – одиничні помилки при виконанні	1 – самокорекція при виконанні завдання
2 – значні помилки	2 – стимулююча підтримка з боку спеціаліста
3 – виконання проби доступне лише частково	3 – часткова організація спеціалістом процесу виконання діагностичної проби
4 – завдання повністю недоступне для виконання	4 – повна організація процесу виконання проби спеціалістом

Перший етап діагностики проводився з урахуванням вікових особливостей дитини: для 4–5 років діагностика проводиться 15–20 хв., для 6 років – 30 хв., тому був обраний середній часовий показник 20 хв. З кожною дитиною було проведено 3–4 зустрічі, які передбачали повторне проведення деяких діагностичних завдань з метою уточнення результатів виконання. Така кількість зустрічей також була обумовлена необхідністю встановлення позитивного контакту з дитиною та значною кількістю нейропсихологічних проб в протоколі.

Результати першої частини протоколу (бесіда з дитиною для перевірки загального рівня обізнаності) засвідчують, що всі випробувані відповідали на всі питання, проте якість їх відповіді не була задовільною: спостерігалися граматичні помилки, труднощі в доборі слів, звукозаміни, відповіді потребували уточнення та додаткових питань. Імена батьків 8 з 10 дітей могли назвати лише дивлячись на батьків чи на їх фото. Кількість днів тижня ніхто з дітей не знав, а свій вік, крім вербальної відповіді, показували на пальчиках руки (дана дія оцінюється як додаткова самопідказка).

Питання, які ставились випробуваним для визначення латеральних вподобань викликали значні труднощі, адже вони плутались у відповідях, їм було важко оперувати лише уявленнями. Також виявлено, що всі випробувані побутові дії показували правою рукою, однак виконання завдань викликало плутанину (перехрест пальців, передпліч, стрибки та ін.). Діти могли на половині завдання змінити руку/ногу/вухо/око, їх рухи були змазані та невпевнені.

Нормотипові показники свідчать про те, що установлення домінантності півкуль по відношенню до певної функції завершується у віці 4–5 років [5], проте у випадку випробуваних було помічено не завершеність даного процесу. Тому визначити латеральні вподобання немає можливості через відставання даного процесу.

Наступним етапом експерименту було проведення тестових проб. За основу було взято шкали рівня виконання завдання та рівня допомоги. Результати діагностики за нейропсихологічним протоколом показали, що випробувані мали значні складнощі в процесі виконання більшості нейропсихологічних проб через труднощі розуміння інструкції та недостатню сформованість процесу довільної регуляції діяльності, не дивлячись на те, що діти в процесі діагностичних зустрічей охоче йшли на контакт.

Для детального опису результатів діагностики був обраний підхід групування нейропроб за такими векторами: праксис, гнозис, інтелектуальні процеси, мовлення, пам'ять, регуляторні процеси.

За результатами діагностики було виявлено, що в рамках праксичних навичок випробувані допускали помилки, які відображались в слабкості просторового фактору (реверсії положення руки), енергетичного фактору (поступове порушення темпу виконання, переважно уповільнювався темп та збільшувалась кількість помилок) переважно при виконанні проб на діагностику динамічного праксису, реципрокно координацію. При виконанні проби «Парканчик» діти демонстрували слабкість кінетики (додавання зайвих елементів, пропуски елементів, поодинокі виконання), регуляторні порушення (спрощення програми і стратегії її виконання), енергетичні слабкості (зміна темпу виконання). При копіюванні геометричних фігур випробувані без особливих труднощів копіювали коло та квадрат, проте трикутних та рівнобічний хрест викликали значні труднощі. Найбільше помилок в цьому завданні було у вигляді просторових помилок (зміни розмірів фігур та ін.), кінетичних (часті відриви) та регуляторних труднощів (спрощення програми, перенос елементів з попередньої фігури). В рамках цієї діагностичної групи найменше помилок було допущено при виконанні проби «Оральний праксис».

При виконанні завдань на визначення особливостей гностичних процесів було виявлено, що діти 70% дітей називають реалістичні зображення, хоч і з мінімальними помилками, 30% – мають значні помилки при виконанні цього завдання. Хоча впізнавати зображення за вказівкою спеціаліста всі діти змогли на однаковому рівні, з мінімальними помилками. Серед проб, які націлені на роботу з перекресленими, накладеним та зашумленими зображеннями була велика кількість помилок у дітей (особливі труднощі при впізнаванні конвалії, молотка, лопати та ключа). При виконанні проби Бентона випробувані демонстрували в 80% випадків значні помилки, 20% – лише частково могли виконати завдання, що говорить про порушення оптико-просторових уявлень. При оцінці та повторенні ритмічних структур діти відчували значні труднощі як при виконанні проби з заплющеними очима, так і розплющеними. Однак виконання проби «Слухові схованки» у 80% випробуваних не викликало таких труднощів, як попередні дві проби, хоча і спостерігались поодинокі помилки. У 20% дітей спостерігались ознаки

слабкості довільної організації діяльності за інструкцією, тому вони зрозуміли інструкцію, але плеснути в долоні забували. Це було перевірено тим, що дошкільники правильно називали місце помилки та слово-замінник. Досліджуючи емоційний гнозис було виявлено, що розпізнавати названі емоції випробуванням було легше, ніж самотійно називати.

При оцінці інтелектуальних процесів в пробі «Рахунок» було виявлено, що діти з легкістю можуть порахувати в прямому рахунку, але зворотній рахунок викликав труднощі (порушення фактору планування, ініціації і контролю діяльності в прояві труднощів утримання числової послідовності, пропуски числа). Також випробуваними використовувалась опора на власні пальчики як додаткова самодопомога. При виконанні проби «Четвертий зайвий» в усіх випадках відбувалась вербалізація процесу виконання. Крім того, виявлені порушення фактору планування, ініціації та контролю діяльності (труднощі з входженням в процес виконання завдання), фактору симультанних синтезів (труднощі з визначенням схожості/відмінності).

При оцінці мовленнєвих завдань була відмічена наявність ознак порушеного:

- енергетичного фактору (поступове згасання мовлення);
- аудіального фактору (складнощі називання, дефіцит словника);
- кінестетичного фактору (звукозаміни);
- фактору довільної регуляції (труднощі побудови розгорнутого висловлювання, необхідність питань для побудови висловлювання, незавершеність речень);
- кінетичного фактору (відсутність слів зі складною складовою структурою, складності зв'язування слів службовими частинами мови у реченні, неузгодженість слів в реченні).

Оцінюючи результати діагностичних проб на визначення рівня сформованості пам'яті виявлено, що зорова пам'ять у випробуваних розвинена значно гірше, ніж слухова. Відзначилась наявність таких нейропсихологічних факторів: планування, ініціації та контролю діяльності (називання слів ще до кінця зачитування їх спеціалістом, після пред'явлення стимульного матеріалу кількість стимулів, що відтворює дитина не змінюється), аудіальний фактор (заміна синонімом), візуальний фактор (зменшення кількості відображених малюнків відносно вікової норми), фактор міжпівкульної взаємодії (крайовий ефект), просторовий фактор (викривлення послідовності при називанні малюнків).

У процесі діагностики регуляторних процесів виокремлені такі фактори: планування, ініціації та контролю діяльності (непослідовні дії при виконанні завдання, пошук необхідних фігур по всьому бланку, пропуски необхідних фігур), енергетичний фактор (поступове збільшення кількості помилок та збільшення часових проміжків для пошуку потрібної фігури).

За даними результатами можемо зробити висновок, що:

- 80% дітей відчують значні труднощі при виконанні завдань на діагностику праксису, 20% – виконання завдань доступне частково;
- 100% дошкільників мають значні труднощі при діагностичних процесів;
- 60% мають значні труднощі при діагностичній інтелектуальних процесів, 40% – допускають поодинокі помилки в пробах;
- 80% дітей мають значні помилки в завданнях мовленнєвого спрямування, 20% – майже не в змозі виконати дані завдання самостійно;
- 100% старших дошкільників допускають значні помилки при виконанні завдань на діагностику пам'яті;
- 80% дітей мають значні помилки при виконанні завдань на діагностику регуляторних процесів, 20% – лише частково можуть впоратись з даними завданнями.

Середній показник за шкалою рівня допомоги складає 2,1 одиницю.

В ході аналізу нейропсихологічних проб у дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення III рівня констатовано ознаки порушень таких нейропсихологічних факторів: просторового, енергетичного, кінетичного, фактору планування, ініціації і контролю діяльності, фактору симультанних синтезів, аудіального, візуального та фактору міжпівкульної взаємодії.

Висновки. В ході дослідження, констатовано, що діти старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення III рівня продемонстрували такі результати сформованості нейропсихологічних діагностичних векторів:

- праксис: 80% випадків значних труднощів при виконанні завдань, в 20% випадків виконання доступне частково;
- гнозис: 100% значних труднощів;
- інтелектуальні процеси: 60% дітей мають значні труднощі при діагностиці, 40% – допускають поодинокі помилки в пробах;
- мовлення: 80% дітей мають значні помилки в завданнях мовленнєвого спрямування, 20% – майже не в змозі виконати завдання;
- пам'ять: у 100% випадків значні помилки;
- регуляторні процеси: 80% дітей мають значні помилки при виконанні завдань, 20% – лише частково можуть впоратись із завданнями.

Перспективи подальших розвідок полягають у розробці корекційно-розвиткових заходів з розвитку вищих психічних функцій у дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення III рівня.

Література:

1. Протокол для проведення нейропсихологічного обстеження дітей 5–6 років (Українська асоціація нейропсихології). Режим доступу: <https://uanp.org.ua>.

Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№ 3(37) 2024

2. Дегтяренко Т.В., Павлова Н.В. Актуальність міждисциплінарного та нейропсихологічного підходів до діагностики тяжких порушень мовлення у дітей раннього віку / Т.В. Дегтяренко, Н.В. Павлова // Наука і освіта. – 2016. – № 8. – С. 30-37.

3. Кіріллова А.О. Діагностичний інструментарій нейропсихологічного базису психічної діяльності особистості / А.О. Кіріллова // Габітус. – 2023. – Вип. 46. – С. 61-67.

4. Князев В.М. Нейропсихологическая диагностика : практическое пособие по проведению обследования детей дошкольного и младшего школьного возраста / В.М. Князев. – К. : ДИА, 2022. – 256 с.

5. Дегтяренко Т.В. Психофизиология раннего онтогенеза : учебник для студентов высших учебных заведений / Т.В. Дегтяренко. – К. : УАИПП «Рада», 2011. – 325 с.

References:

1. Protokol dlia provedennia neiropsykhologichnoho obstezhennia ditei 5–6 rokiv (Ukrainska asotsiatsiia neiropsykhologii). [Protocol for neuropsychological examination of children aged 5–6 years (Ukrainian Association of Neuropsychology)]. Retrieved from <https://uanp.org.ua> [in Ukrainian].

2. Dehtiarenko, T.V., & Pavlova, N.V. (2016). Aktualnist mizhdystsyplinarnoho ta neiropsykhologichnoho pidkhodiv do diahnostryky tiazhkykh porushen movlennia u ditei rannoho viku [The relevance of interdisciplinary and neuropsychological approaches to the diagnosis of severe speech disorders in young children]. *Nauka i osvita – Science and education*, 8, 30-37 [in Ukrainian].

3. Kirillova, A.O. (2023). Diahnostychnyi instrumentarii neiropsykhologichnoho bazysu psykhychnoi diialnosti osobystosti [Diagnostic tools of the neuropsychological basis of mental activity of the individual]. *Habitus – Habitus*, 46, 61-67 [in Ukrainian].

4. Knjazev, V.M. (2022). *Nejropsihologicheskaja diagnostika* [Neuropsychological diagnosis]. Kiev: DIJa [in Russian].

5. Degtjarenko, T.V. (2011). *Psihofiziologija rannego ontogeneza* [Psychophysiology of early ontogenesis]. Kiev: UAIPP «Rada» [in Russian].

3. Environmental Protection Agency What is Endocrine Disruption? (Accessed on 27 September 2021). Available online: <https://www.epa.gov/endocrine-disruption/what-endocrine-disruption>.
4. Diamanti-Kandarakis E., Bourguignon J., Giudice L., Hauser R. (2009). Endocrine-Disrupting Chemicals: An Endocrine Society Scientific Statement. *Endocrine Reviews*. June 30(4), 293–342. doi: 10.1210/er.2009-0002.
5. Adoamnei E., Mendiola I., Vela-Soria F. (2018). Urinary bisphenol A concentrations are associated with reproductive parameters in young men. *Environ Res*, Vol. 161, 122–128. Doi: 10.1016/j.envres.2017.11.002.
6. Tétéau O., Carvalho A., Papillier P., Mandon-Pépin B., Jouneau L. (2023). Bisphenol A and bisphenol S both disrupt ovine granulosa cell steroidogenesis but through different molecular pathways. *J Ovarian Res*. Vol. 16(1), P.30. Doi: 10.1186/s13048-023-01114-4.
7. Li Y., Song T., Cai Y., Zhou J., Song X., Zhao X. (2009). Bisphenol a exposure induces apoptosis and upregulation of Fas/FasL and caspase-3 expression in the testes of mice. *Toxicol Sci.*, Vol. 108, P. 427–436. doi: 10.1093/toxsci/kfp024.
8. Akingbemi Benson T., Sottas Chantal M., Koulova Anna I., Klinefelter Gary R. (2004). Inhibition of testicular steroidogenesis by the xenoestrogen bisphenol A is associated with reduced pituitary luteinizing hormone secretion and decreased steroidogenic enzyme. gene expression in rat leydig cells. *Endocrinology*, Vol. 145, 592–603. Doi: 10.1210/en.2003-1174.
9. Dey P. (2018). Basic and advanced laboratory techniques in histopathology and cytology 1st ed.. Singapore: Springer. 300 p.
10. Bahrii M.M., Dibrova V.A. (2016). *Metodyky morfolohichnykh doslidzhen: monohrafiia [Methods of morphological research: monograph]*. Vinnytsia: Nova knyha, T. 10, № 1, 123–125. [in Ukrainian].
11. Shetty G., Wilson G., Huhtaniemi I., Shuttlesworth G.A., Reissmann T., Meistrich M.L. (2000). Gonadotropin releasing hormone analogs and testosterone inhibits the recovery of spermatogenesis in irradiated rats. *Endocrinology*, Vol. 141, 1735–1745. Doi: 10.1210/endo.141.5.7446.
12. Thomas L. (1998). *Clinical Laboratory Diagnostics: Use and Assessment of Clinical Laboratory Results*. Frankfurt. Germany: TH-Books Verlagsgesellschaft. 1727 p.
13. Monteiro J., Matta S., Predes F., Paula T. (2012). Testicular morphology of adult wistar rats treated with *Rudgea viburnoides* (Cham.) Benth. leaf infusion. *Braz Arch Biol Technol*, Vol. 55(1), 101–105. Doi: 10.1590/S1516-89132012000100013.
14. George D., Mallery P. *IBM SPSS Statistics 27 Step by Step: A Simple Guide and Reference 17th Edition*. Taylor & Francis Ltd. 2022. 404 p.
15. Sallmén M., Sandler D.P., Hoppin J.A., Blair A., Baird D.D. (2006). Reduced Fertility Among Overweight and Obese Men. *Epidemiology*, Vol. 17(5), 520–523. Doi: 10.1097/01.ede.0000229953.76862.e5.
16. Wang Y., Beydoun M.A., Liang L., Caballero B., Kumanyika S.K. (2008). Will All Americans Become Overweight or Obese? Estimating the Progression and Cost of the US Obesity Epidemic. *Obesity (Silver Spring)*, Vol. 16(10), 2323–2330. Doi: 10.1038/oby.2008.351.

Журнал

«Перспективи та інновації науки»

(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)

Випуск № 3(37) 2024

Видавець:

Громадська наукова організація «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління»
Свідоцтво серія ДК №4957 від 18.08.2015 р., Андріївський узвіз, буд.11, оф 68, м. Київ, 04070.